

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS TIESNESIS

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

Satversmes tiesas tiesneša

Gunāra Kusiņa

ATSEVIŠKĀS DOMAS

Rīgā 2023. gada 30. jūnijā

lietā Nr. 2022-31-03

„Par Ministru kabineta 2016. gada 5. jūlija noteikumu Nr. 445 „Pedagogu darba samaksas noteikumi” 1. pielikuma 4. tabulas 3. punkta un 3. pielikuma 7. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 107. pantam”

1. Satversmes tiesa 2023. gada 29. jūnijā pieņēma spriedumu lietā Nr. 2022-31-03 „Par Ministru kabineta 2016. gada 5. jūlija noteikumu Nr. 445 „Pedagogu darba samaksas noteikumi” 1. pielikuma 4. tabulas 3. punkta un 3. pielikuma 7. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 107. pantam” (turpmāk – Spriedums), kurā nosprieda atzīt Ministru kabineta 2016. gada 5. jūlija noteikumu Nr. 445 „Pedagogu darba samaksas noteikumi” 1. pielikuma 4. tabulas 3. punktu redakcijā, kas ir spēkā no 2023. gada 1. janvāra, un 3. pielikuma 8. punktu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam un spēkā neesošu no 2024. gada 1. janvāra.

Piekrītu Spriedumā atzītajam, ka izskatāmās lietas pamatjautājums bija par to, vai tiesiskās vienlīdzības principam atbilst tāds tiesiskais regulējums, kas noteic, ka pirmsskolas izglītības pedagogu zemākā darba algas likme atšķiras no citiem pedagogiem noteiktās likmes un konkrētās lietas ietvaros salīdzināmi bija pirmsskolas izglītības pedagogi un pamatizglītības pakāpē un vidējās izglītības pakāpē nodarbinātie pedagogi.

Tomēr nevaru piekrist Satversmes tiesas vērtējumam par to, ka pirmsskolas izglītības pedagogi un vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības pedagogi atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem

salīdzināmos apstākļos. Tādējādi uzskatu, ka konkrētajos apstākļos tiesvedība daļā par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam bija izbeidzama un šādos apstākļos lietā bija nepieciešams vērtēt apstrīdēto normu atbilstību arī Satversmes 107. pantam.

Pamatojot savu viedokli, izmantošu Spriedumā lietotos saīsinājumus.

2. Atsaucoties uz Satversmes tiesas judikatūrā konsekventi atzīto, Spriedumā pamatoti norādīts, ka, vērtējot, vai tiesiskās vienlīdzības princips tiek ievērots, noteicošais ir tas, vai vairākas personu grupas vieno kopīga un būtiska tām piemītoša pazīme. Lai noskaidrotu, vai un kuras personu grupas atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, ir nepieciešams noteikt galveno šīs grupas vienojošo pazīmi (*sk. Satversmes tiesas 2022. gada 15. decembra sprieduma lietā Nr. 2021-36-01 15. punktu*).

Lai noskaidrotu, vai zemākās darba algas likmes noteikšanā ir ievērots tiesiskās vienlīdzības princips, Satversmes tiesa izskatāmajā lietā pārbaudīja, vai pirmsskolas izglītības pedagogi un pamatizglītības pakāpē un vidējās izglītības pakāpē nodarbinātie pedagogi veic vienādas vērtības darbu (*sk. Sprieduma 15.2. punktu*). Savukārt, lai novērtētu, vai pirmsskolas izglītības pedagogi veic vienādas vērtības darbu kā pamatizglītības pakāpē un vidējā izglītības pakāpē nodarbinātie pedagogi, Satversmes tiesa izvērtēja šādus kritērijus: 1) veicamajam darbam nepieciešamās prasmes; 2) personiskais ieguldījums un atbildība; 3) darba apstākļi (*sk. Sprieduma 16. punktu*).

3. Spriedumā secināts, ka pirmsskolas izglītības pedagogi, vispārējās pamatizglītības pedagogi un vispārējās vidējās izglītības pedagogi atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, jo tie veic vienādas vērtības darbu. Kā pamatojums šādam secinājumam Spriedumā norādīts, ka izvērtējamās pedagogu grupās ietilpstošajiem pedagogiem ir līdzvērtīgas izvirzītās profesionālās kvalifikācijas prasības un darba veikšanai nepieciešamās prasmes, līdzvērtīgs atbildības līmenis, kā arī darba apstākļi, vide, kurā pedagogs atrodas, un veicamā darba grūtības ikdienas problēmjaūtājumu un situāciju risināšanā no visiem šiem pedagogiem prasa līdzvērtīgu piepūli un ieguldījumu (*sk. Sprieduma 16.1.–16.3. punktu*). Savukārt atšķirības, ko Satversmes tiesa konstatēja pirmsskolas izglītības pedagoga un vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības pedagoga darbā, esot saistītas ar mācību organizācijas formu, izmantotajām

metodēm un paņēmieniem un neesot uzskatāmas par būtiskām (*sk. Sprieduma 16.4. punktu*).

Nepiekrītu Spriedumā ietvertajam secinājumam, ka konstatējamās atšķirības pirmsskolas izglītības pedagoga un vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības pedagogu darbā nav būtiskas, un uzskatu, ka Spriedumā šādam Satversmes tiesas secinājumam nav sniegts pienācīgs pamatojums.

4. Satversmes tiesa jau ir atzinusi: lai noteiktu, vai un kuras personu grupas atrodas pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, tai ir jāizvērtē arī tas, vai nepastāv kādi būtiski apsvērumi, kas norāda, ka šādas personu grupas neatrodas savstarpēji salīdzināmos apstākļos (*sal. sk. Satversmes tiesas 2013. gada 9. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2012-14-03 17.2. punktu*).

Uzskatu, ka izskatāmajā lietā ir konstatējamas vairākas atšķirības pirmsskolas izglītības pedagoga un vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības pedagogu darbā, kas ir būtiskas un nepārprotami norāda uz to, ka minētās personu grupas neatrodas savstarpēji salīdzināmos apstākļos.

Tā, piemēram, ir konstatējamas atšķirības pirmsskolas izglītības pedagogiem un vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības pedagogiem Noteikumu Nr. 569 2. un 5. punktā izvirzītajās profesionālās kvalifikācijas prasībās. Šo atšķirību dēļ persona ar pirmsskolas izglītības pedagoga profesionālo kvalifikāciju ir tiesīga strādāt pamatizglītības pakāpē sākumskolas posmā, taču nav tiesīga strādāt, piemēram, vispārējās vidējās izglītības pakāpē. Savukārt, persona, kuras profesionālā kvalifikācija atbilst konkrētai pamatizglītības vai vidējās izglītības pakāpei, pirmsskolas izglītības pakāpē ir tiesīga strādāt tikai tad, ja apgūta profesionālās kompetences pilnveides programma pirmsskolas saturā un didaktikā. Profesionālās kvalifikācijas prasības, manuprāt, ir būtiskas, jo attiecas tieši uz personas piemērotību veikt noteiktu darbu.

Tāpat atšķiras arī izmantotās metodes un paņēmieni mācību procesa organizēšanā pirmsskolas izglītības pakāpē un vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības pakāpē. Proti, pirmsskolas izglītības pakāpē mācību organizācijas forma ir rotaļnodarbība, savukārt vispārējās pamatizglītības pakāpē un vispārējās vidējās izglītības pakāpē mācību organizācijas forma ir mācību stunda konkrētos mācību priekšmetos. Turklāt, tā kā atšķirības mācību priekšmetu apguves metodikā, mācību līdzekļos un izglītojamo iesaistē mācību procesā kļūst arvien ievērojamākas, izglītojamam pārejot augstākā vispārējās izglītības pakāpē, uzskatu,

ka mācību process pirmsskolas izglītības pakāpē, kas noris rotaļnodarbības formā, ir acīmredzami atšķirīgs no mācību procesa vispārējās vidējās izglītības pakāpē.

Visbeidzot, būtiskas atšķirības ir konstatējamas arī pirmsskolas izglītības pakāpē un vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības pakāpē sasniedzamajos izglītības mērķos, kā arī pedagogiem noteiktajos pamatuzdevumos un to nozīmīgumā katrā no minētajām izglītības pakāpēm.

Secinot, ka pirmsskolas izglītības pedagogi, vispārējās pamatizglītības pedagogi un vispārējās vidējās izglītības pedagogi veic vienādas vērtības darbu, Satversmes tiesa Sprieduma 16.4. punktā uzsver: tā kā pieeja izglītības saturam ir mainījusies, bērnam jau pirmsskolas izglītības pakāpē ir jāapgūst caurviju prasmes, zināšanas, izpratne un pamatprasmes dažādās mācību jomās, lai šis mācību process sekmīgi turpinātos un padziļinātos vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības posmos. Tomēr, neskatoties uz šīm izmaiņām, joprojām pastāv būtiskas atšķirības pirmsskolas izglītības pedagogu, vispārējās pamatizglītības pedagogu un vispārējās vidējās izglītības pedagogu darbā, kas Spriedumā nav detalizēti izvērtētas.

Ņemot vērā iepriekš minēto, nepiekrītu Satversmes tiesas secinājumam, ka pirmsskolas izglītības pedagogi, vispārējās pamatizglītības pedagogi un vispārējās vidējās izglītības pedagogi veic vienādas vērtības darbu. Tādējādi uzskatu, ka minētās personu grupas neatrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos.

Līdz ar to tiesvedība daļā par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam bija izbeidzama un šādos apstākļos lietā bija nepieciešams vērtēt apstrīdēto normu atbilstību arī Satversmes 107. pantam.

Satversmes tiesas tiesnesis

Gunārs Kusiņš